

POSELSTWO POLSKIE
w WIEDNIU.
ATTACHE WOJSKOWY.

558073

Poufne!

Raport Nr. 23.

Wiedeń, dnia 16 października. 1920.

[Signature]
P.o.Att.Wojskowego

- 1/. Austrja.
- 2/. Przygotowania czynione w Wiedniu na wypadek alarmu przeciw Węgom.
- 3/. Prądy węgierskie w Czechosłowaczanie.

MACIERNA DEWOTYWA WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L: Dz. 558073 dnia 15/11 1920 r.

Wydziel.

A U S T R I A .

S p r a w y w o j s k o w e .

Czas trwania służby w nowej sile ZBROJNEJ

Wykonaniu §.48 ustawy wojskowej, Dz. ustaw państwa N76
część XLV/Vl.1920 podzieleno żołnierzy na kategorie z zo-
bowiazaniami na różny przeciąg czasu. Stosownie do czasu
odbytej już przedtem służby wojskowej zostali oni zobowa-
zani do służby w nowej sile zbrojnej na przeciąg 1, 2, 3
4, 5, i 6 lat. Zobowiązania takiego jednak żołnierze nie b-
iorą na serio. Gdy im się tylko nie po doba dalej słu-
żyć lub gdy znalazł który z nich jaki inatratniejszy zawód
cywilny, wówczas prosi o zwolnienie i o ile prosba jego
jest poparta przez radę żołnierską, zwolnienie uzyskuje.

Stan liczbowy oddziałów.

Prawie każdy z baonów wiedeńskich przekroczył swój prze-
pisany stan liczbowy o 200 - 300 ludzi. Normowany stan
zachowały jedynie baony prowincjonalne. Wyrownanie to ma
nastąpić w przeciągu najbliższych tygodni.

Wyekwipowanie.

Z zapasów w składzie mundurów w Bruenn a/G wyposazono w ca-
stkie baony na nowo i wedle przepisów polowych. Każdy żoł-
nierz otrzymał kompletny mundur i ekwipunek.

Oprócz tego w magazynach kompanijnych złożone są zapasy
rezerwowe obuwia, namiotów, hełmów, sztyletów, manierek,

ama wypadek pogotowia.

Niektóre baony posiadają tak wielką nadwyżkę w zapasach sort ekwipunku, że można ich wyposażyć jeszcze jeden baon.

Uzbrojenie.

Prawie wszyscy szeregowi zaopatrzeni są w sztuce M.95.

Techniczne wyposażenie wojsk innych gatunków broni natrafia na wielkie braki. I tak m. p. baony rowe rzystów nie mają żadnych rowerów.

Tak przy szwadronach jak i przy taborach odczuwać się daje wielki brak koni.-

Nie wiele dokłada się starań do utrzymania w porządku ekwipunku i broni.

Gotowość bojowa .

Władze przełożone czynią starania by wkrótce uzyskać możliwie największą sprawność bojową wojsk. Żołnierze niezmóceni są obowiązani do sypiania w koszarach, co jednak natrafia na przeszkody, gdyż rady żołnierskie w niektórych baonach powzięły uchwałę, że sypianie w koszarach dopiero wtedy będzie możliwem, gdy ubikacje odpowiednio będą urządzone (tj. na żołnierza łózko, 2 koce, 2 przescieradła, dalej szafki nocne etc). Daje się zresztą zauważyć wielką niechęć wśród żołnierzy do sypiania w koszarach. Mimo, że niektóre koszary zostały już odpowiednio urządzone, to jednak ^{tylko} ~~słusznie~~ ^{nieznacznie} liczbą niezmoczonych zamieszkuje. Za interwencyą rad żołnierskich ^{interwencya} ~~słusznie~~ ^{nieznacznie} się na wyjątki- a w pierwszej linii korzystają z nich żołnierze byłej Volksewehr. Przypuszczalnie ze względu na ~~słusznie~~ ^{nieznacznie} zamieszkiwanie koszar, mało wojskowe dwo kraj wydad rozkaz by codziennie 1 baon w pełnym stanie trzymał ostre pogotowie marszowe, i by w każdej chwili nieść do dyspozycji przynajmniej 1 baon zdolny do wymarszu.-

Oprocz tego przy każdym baonie jest stałe pogotowie koszar szarowe (30- 40 ludzi z 2 K. M.). Gotowość bojowa przy poszczególnych baonach jest rozmaita o ile można o niej w ścisłym tego słowa znaczeniu mówić. Zaznaczyć należy że gotowość bojowa na ogół biorąc pod uwagę jest bardzo niska, i to w miejscu stałego postoju. Poza Wiedniem jednak i mając do spełnienia poważniejsze wypadki należy się spodziewać, że ona spadnie do minimum, zwłaszcza, gdy przyłącza się do tego ^{zwykle} trudności zaprowiantowania i zakwaterowania. .Oprocz tego nie są wykluczone bunt^y nawet z błahych powodów.

Dyspozycje alarmowe.

Przy urzędzie stanu, dwach brygad, pułków i baonów ustanowiono biura ewidencyjne, do których należy prowadzenie ewidencji stanu, salosci i gotowości bojowej wojska ich okręgów. Biura te sporządzają co miesiąca tabele, w których jest uwidocznione, ^{ile} wiele żołnierzy w jednym baonie zaraz a wiele dopiero za 6 a względnie za 12 godzin zdolnych może być ^{do} użycia a to z podziałem ewent. użycia ich w miejscu postoju, poza miejscem post^{oju} i na granicach republiki. - Szczegółowe dyspozycje alarmowe są w opracowaniu. Obecnie odbywa się alarmowanie w ten sposób, że żołnierze mieszkający poza koszarami bywają sprowadzani do koszar przez posłance. W tym też celu znajdują się przy każdej kompanii wykazy mieszkań-restawiane według grup. Praktyczne przeprowadzanie takiego alarmu wykazywało dotychczas wielkie braki. -

Wozy dla taborów, jak również ^{zaprzęgi} dla kuchen^{ic} dostarczają kolony taborowe. - Materiał koński jest stosunkowo dość n^{ie}; wśród woźniców cywilnych słaba dyscyplina, co przy alarmowaniu jest powodem różnych trudności. Wojskowe wyszkolenie.

Częste zajmowanie ludzi służbą wartowniczą, tudzież posata...

tudzież pogotowiem czyni niemożliwym intensywne i programowe kształcenie wojskowe tychże. Żołnierzy szkoli się w oddzielnych grupach w służbie piechoty i w obsłudze karabinów maszyn., zaś młodszych ludzi w służbie szturmowej. Służbę polową i ćwiczeniem w strzelaniu zajmują się bardzo mało. Brak dyscypliny i widoczny brak zainteresowania ze strony szeregowych utrudniają w wysokim stopniu dobre chęci dowódców.-

Szkoły obowiązkowe (Pflichtschulen).

Są one przewidziane dla uzyskania fizycznej i duchowej tężyzny żołnierzy.- Programy zawierają szczególne postanowienia dla pojedynczych działów jak sport, rękodzielnicze szkolenie w warsztatach, elementarna nauka najważniejszych przedmiotów szkolnych. Kreowanie szkół obowiązkowych odroczone na czas nieograniczony, gdyż zbywa na najważniejszych środkach pomocniczych.

Wolna praca twórcza.

System wolnego kształcenia przyjęto ^{użył} dla obrotu narodowej wraz z dawnymi radami szkolnymi. Te wolno wybierane rady szkolne stoją pod socjalistyczno-komunistycznym wpływem rad żołnierskich. Ich praca jednak równa się jednak bardziej propagandzie politycznej za socjalizmem i za systemem rad.-

Sądownictwo karne.

Wykonywanie sądownictwa karnego nad należącymi do siły zbrojnej w czasie pokoju (jak również podporządkowanie tychże pod ogólne prawa karne) został uregulowany nadzwyczajną ustawą z 15/VII 1920 (Dz.ustaw państwa 95), jednak dotąd nie uzyskało mocy obowiązującej. Za wykroczenia i zbrodnie w służbie wartowniczej za odmówienie posłuszeństwa w obec przełożonych etc ustanowiono w ustawie bardzo wysokie kary.-

Władza dyscyplinarna.

Wykonywanie tejże w wojsku jest dokładnie

przepisane ustawą dyscyplinarną z dnia 22/VII 1920
Qz.u. p. 107) dla całej siły zbrojnej. W wypadkach
tyczących się nieporządków wykonują je przełożeni, zaś
przy większych wykroczeniach dyscyplinarnych nadzwyczaj-
ne komisye dyscyplinarne. Kary połączone ze stratą
wolności zniesiono. Środki karne dzielą się na kary po-
rządkowe (nagana, kara pieniężna u oficerów do 100 kor
u szeregowych do 50 kor). Te kary porządkowe nakładane
są wprost przez przełożonego. - Natomiast kary dyscypli-
narne nakładane są przez komisye dyscyplinarne (ostra
nagana, kary pieniężne, wydalenie). Senaty te instanc-
cyi 1 są złożone z kolegów stosownie do stopnia obwi-
nionego a przewodniczy im jeden oficer sztabowy. Zaś
senaty dyscyplinarne 11ej instancyi składają się bez
względu na stopień obwinionego z jednego sędziego
(który jest przewodniczącym) oraz 4 (czteru) innych
w czem 1 oficer, 1 podoficer, 1 szeregowiec tudzież
jeden wojskowy dowolnie przez obwinionego wybrany).
W tym więc wypadku sądzą niżsi także wyższych. Rady ho-
norowe są zniesione. Przepisy wykonawcze z dnia 27/VIII
postanawiają wybór rad dyscyplinarnych etc. Ustawa ta
jednak wchodzi w życie dopiero w październiku, na razie
spełniają funkcye jeszcze dawne rady dyscyplinarne we-
dle systemu praktykowanego w byłej Volkswehr. Jako inst-
ancya odwoławcza ma dla nich znaczenie „Wydział wykonaw-
czy rad żołnierskich”, dla Wiednia i Austrii Dolnej
„biuro Zarządu Wojskowego”. - Samowolne pozostające pod
silnym wpływem rad żołnierskich dzierżenie władzy dy-
scyplinarnej przez dowolnie obranych szeregowych przy-
czynia się samo przez się wiele do rozluźnienia karnoś-
ci.

Oficerowie w nowej sile zbrojnej.

Oficerów dla nowej siły zbrojnej wybierały według szczególnego systemu punktacyjnego komisje krajowe i komisje państwowe. Dr Deutsch przyjął z pośród wybranych przez te komisje dotąd 70% oficerów do nowej siły zbrojnej. przyczem tak dalece powodowany był przez rady żołnierskie tudzież swe stanowisko partyjne, że przyjął także oficerów przez komisje śle lub niedostatecznie skwalifikowanych o ile tylko byli socjalistycznie zorganizowani. Działo się to naturalnie kosztem oficerów dobrze skwalifikowanych. Dalej przyjął Dr Deutsch na własną odpowiedzialność do nowej siły zbrojnej pewną ilość oficerów rezerwowych i około 80 podoficerów (podporuczników byłej Volkswehr (Volkswehrleutnants)) - również kosztem miejsc oficerów zawodowych. Dla tych rekrutujących się ze stanu żołnierskiego, politycznie bardzo ruchliwych podporuczników urządzono nadzwyczajne kursy (Rozporządzenie oddz. 4 L. 59/I z 10/VIII/1920), gdzie zanim wstąpią do służby wojskowej - muszą sobie przyswoić najpierw ogólne wykształcenie. Kursy te dzielą się na wstępne (trwające 4 tygodnie) i przygotowawcze (trwające 6 miesięcy). - Dopiero później oddaje się ich w celu otrzymania zawodowego wykształcenia na nadzwyczajny kurs oficerski, urządzony przy szkołach dla dowódców i instruktorów w Wiedniu i Enns. Wspomniani oficerowie zandzięczają swe przyjęcie do armii jedynie swej ruchliwości partyjno-politycznej, krze wicielami socjalizmu i jako tacy upatrzeni w odzwoie późniejszej armii czerwonej (marzenia socjalistów). Mała ilość korpusu oficerskiego składowa nowej sile zbrojnej składa się z dzielnych i wypróbowanych w wojnie oficerów byłej c. i k. armii. Ci bowiem pozostają w ogromnej sprzeczności z bolszewickimi tendencjami

obecnego systemu wojskowego. narazie systemizowane stanowiska oficerów przy formacjach są częściowo i to tylko prowizorycznie obsadzone. Definitywne obsadza nie wszystkich normowanych stanowisk oficerskich ma być w październiku przeprowadzone, jednak z powodu na słabnąć, urlopowania i przydziałów do rozmaitych kursów etc będzie się dawał odczuwać stały, znaczny brak oficerów. Jako zastępcy mają przyjąć pod uwagę jedynie pod oficerowie zawodowi (zastępcy oficerów), których zapatrywania polityczne zgadzają się po największej części z zapatrywaniami oficerów zawodowych.

Wiedeń, dnia 16. paźdź. 1920.

PRZYGOTOWANIA CZYNIONE W WIEDNIU NA WYPADEK

ALARMU PRZECIW WĘGROM.

Z powodu zaostrzenia sytuacji między Austrią a Węgrami polecił Sekretarz stanu Dr Deutsch wojsk. kierownikowi urzędu stanu dla spraw wojskowych pułkownikowi Koernerowi, celem ścisłego informowania urzędu stanu dla spr. wojsk. badanie gotowości bojowej wojsk, mających być użytych w danym wypadku przeciw Węgom i o tem zdać sobie pisemny raport.

Pułkownik Koerner na podstawie urzędowych informacji zasięgniętych od Powódcy kraju wysłał w tej sprawie raport do Sekcji I. II. III. V.- Oddział 2, 3, 5.- Kierownictwa urzędu stanu dla spraw wojskowych następującej treści:

I. Grupa składa się z II-go baonu 2.p.p., II-go baonu 4.p.p., I-go baonu 5.p.p. i z jednego plutonu haubic 2° Oddz. art. bryg.

Do każdego baonu jest przydzielony jeden pluton karabinów maszynowych a oprócz tego przy każdej kompanii jeden pluton ręcznych karab. maszyn. - zaś przy III. baonie 2-go p. p. tylko jedna sekcja karab. maszyn. -

Skład bataljonów odpowiada etatowi. Panujące braki w oficerach i nielicznej ilości wyćwiczonych szeregowych szczególnie szeregowych do obsługi ręcznych karab. maszyn. uzupełniono z innych baonów.

Artylerzyści jakkolwiek są obeznani z obsługą przy armatach to jednak nie wyćwiczeni w strzelaniu. Dlatego też w razie braku ogniomistrzów będą na ich miejsce przydzieleni oficerowie.

Ludzie są ⁿⁱwykwipowani kompletnie z wyjątkiem tylko płaszczy i namiotów. Płaszcze jednak znajdują się na składzie w Bruenn i mogą być każdej chwili wydane.

Jako tabor w razie potrzeby będą użyte 40 wozów 2 konnych z wiedeńskiej grupy.

W wiedeńskim magazynie wojskowym są wystarczające zapasy żywności, by móc wojska I grupy wyżywić. Ostatecznie dyspozycje co do tego będą powzięte dopiero wtedy, kiedy oznaczony zostanie czas, miejsce i przypuszczalny rodzaj użycia tych batalionów.

Do utworzenia II-ej grupy przeznaczono II. baon 1-go p.p., I. baon 2.p.p., i II. baon 2.p.p.

Pogotowie do marszu tych baonów jest takie samo jak baonów I-ej grupy.

Na pogotowie wojenne wpływa ujemnie ta okoliczność że przy obu baonach 2.p.p. znajduje się bardzo mało oficerów (przy I/2.p.p. 7 oficerów zaś przy II/2.p.p. 6 oficerów) jak również, że ludźmi wyszkolonymi ^{obchodzeniu} z karabinem się maszyn. musiano przydzielić do III baonu 2.p.p., by przy tymże baonie istniejącą formację karabinów maszynowych uczynić zdolną do użycia.

Także i tę grupę można zaopatrzyć w jedno działo jednak podobnie jak przy pierwszym dziale tak i tutaj daje się odczuwać brak wyćwiczonej obsługi.

Grupa ta może być także zaopatrzona w tabor.

Przy formowaniu III jednostki bojowej miałyby w nią wejść baony III/3. p.p., I./4.p.p. i III./4.p.p.

Również i tutaj zachodzi taki sam brak oficerów, tudzież obsługi karabinów maszynowych jak to miało miejsce przy II-giej jednostce bojowej.

Obsługi artyleryjskiej brak zupełny.

Tabor może być przydzielony z kolony taborów, jednak kolona taborowa wyczerpałaby się zupełnie. Wówczas do obsługi miejscowej musiano by pociągnąć przedsiębiorców prywatnych.

Żaden z wiedeńskich baonów niema pełnego stanu ,
gdzie ~~wszystcy~~ bał;

gdyż wszyscy byli żołnierze Volksewehr, którzy znajdują się przy baonach nie zostali jeszcze zatwierdzeni.

W razie potrzeby będą użyci do formowania baonów marszowych tylko żołnierze, których przyjęcie zatwierdzono tudzież zgłaszający się ochotnicy, zaś z niezatwierdzonych żołnierzy pozostaną przy baonach małe oddziały wartownicze.

Przy każdym baonie jest 10-15% rekrutów, są to tacy którzy nie przechodzili wcale żadnego wykształcenia wojskowego, zaś drugie tyle takich, którzy wprawdzie przechodzili krótkotrwałe i najkonieczniejsze wykształcenie, jednak musi się ich poddać gruntownemu wykształceniu wojskowemu.

Łudzi specjalnych formacji (jak łączności, technicznych) niema prawie wcale.

W formacjach karabinów maszyn. jest niewystarczająca liczba żołnierzy, wskutek czego sprawność bojowa baonów na tem cierpi.

Przy ocenie wartości bojowej baonów musi się wziąć pod uwagę, że prawidłowe wykształcenie szeregowych nastąpić może dopiero wówczas, gdy wszyscy ci żołnierze, którzy nie mają być przyjęci zostaną z wojska zwolnieni.

Wziąwszy nawet, że 3/4 szeregowych przy baonach jest mniej czy więcej wykształconych, to tyczy się to jedynie niepiechoty. Przy wszystkich zaś formacjach specjalnych (jak rowerzyści, artylerzyści i wojska techniczne) z wyjątkiem plutonu do obsługi dział w pierwszej grupie, nie posiadają żadnego wykształcenia wojskowego i w najlepszym razie można ich użyć jedynie do służby wartowniczej i pogotowia.

Wiedeń, dnia 16./X.1920.

PRĄDY WĘGIERSKIE W CZECHOSŁOWACJI.

(Na podstawie informacji jakie posiada tutejsze czeskie biuro wywiadowcze).

Prądy węgierskie dają się zauważyć szczególnie we wschodniej Słowaczynie i Rusi podkarpackiej. Węgierskie ministerstwo obrony krajowej utworzyło własny oddział dla propagandy w Czechosłowacji. Przewodcami tego ruchu są posłowie Koermendi, Dr. Feldoessy, Tobler, Szent-Ivany i Reitler.

Niektórzy z tych panów znajdują się obecnie we Wiedniu, gdzie konferują z węgierskim Attaché wojsk. pułk. Beritzki'm.

W IX. Departamencie węg. ministerstwa obrony krajowej utworzono specjalny oddział dla szpiegostwa na Słowaczynie, który stoi w styczności ze swemi placówkami szpiegowskimi w Koszycach, Ungwar, Neudorf, Eperjes, Rosenau i Bardyowie.

Zgodnie z węgierskimi placówkami-wedle zapatrywania Czechów-~~naję~~ postępować i polskie, dysponujące dosyć wielkim kapitałem.

Specjalnie szpiegostwo z polskiej strony ma być bardzo dobrze zorganizowane. Czesi mają informacje, że głównym gniazdem polskiego szpiegostwa są Koszyce z Dr Knossowem na czele, który ma do dyspozycji około 20 agentów. Agenci ci są rozrzućeni po całej Słowaczynie, mają po największej części ukraińskie paszporty, które są wydawane przez nasze ministerstwo- specjalnie dla tych celów. Pomiędzy tymi wywiadowcami są wymienienia mój zaufany Dr Preininger w Preszburgu, Koszkę w Rosenau

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

i Braunera w Uagvar, obiecując wyznanie się reszty naz
wisk.

Z węgierskiej strony zorganizowano bez wiedzy Ententy
Straż graniczną, szczególnie przeciwko Czechom, rekrutując
się ^{przeważnie} spośród dawnych podoficerów i strażników finansowych
Stan kontrolnych placówek skarbowych podniesiono trzykrot
nie. W innych państwach sukcesyjnych węgierskie misje ustano
wiły swoich agentów celem śledzenia czeskich placówek.
Na czele węgierskiej placówki kontrolnej we Wiedniu stoi
pułk. Beritzki. Ten ma stosunki w oddziale prasowym w minis
terstwie obrony narodowej w Pradze.

11.

PROPAGANDA KOMUNISTYCZNA.

Misja sowiecka Dr Gillersohna w Pradze stoi w stycz
ności z nowo zorganizowaną misją sowiecką we Wiedniu (Belve
dereg. 34) jak również z sowiecką misją w Berlinie Dr Koppa.

W Pradze ma znajdować się niejaki Dr Burzeld ze szcze
góleni zleceniami z ^{komuną} Rosji. Połączenie komunistów czeskich
z wiedeńskimi jest widoczne.

Kilku redaktorów gazety „Svoboda” ma odgrywać przy
tem znaczną rolę. Pewnem jest, że ruch komunistyczny na Cze
cho-Słowacyzanie jest prowokowany i wspierany ze strony ~~xxx~~
węgierskiej.

PROPAGANDA GERMANOFILSKA.

Niemiecka propaganda w Czecho-Słowacji rozpoczęła się
od pierwszej chwili istnienia niezależnej republiki Czesko
słowackiej. Niemcy nie tylko uprawiają tam silną propagandę, ^{nową} ~~si~~
ale mają do dyspozycji dobrze funkcjonujący aparat szpiegow
ski.

Zelazocielem niemieckiej

Założycielem niemieckiej propagandy w Czechach
był z początkiem r 1919 były sekretarz stanu ~~Dr Mayer~~
Dr Mayer wspólnie z poprzednim namiestnikiem czeskim
Dr Lodgemanem i Dr Lauermannem.

Wielkoniemiecki blok w Austrii osiągnął w znacz-
nej części swój cel, z pomocą związku swego, przekup-
stwami itd. Tak n.p. ^{Sam}związek „Nordmark” miał wydać
na cele propagandy niemieckiej 8 milionów kor., pocho-
dzących z tajnego funduszu państwowego, który w budżet
cie nie jest iziennie wyszczególniony.

Wspólnie z wyżej wspomnianym związkiem pracują
inne germanofilskie stowarzyszenia, jak:

Związek niemiecki w pol. Morawach

Związek krajów sudeckich

Tajne stowarzyszenie „Germanos”

Ze strony niemieckiego bloku utworzono zjednocze-
nie pod nazwą:

Niemiecka służba wywiadowcza ze siedzibą we Wied-
niu i w Pradze. Oficjalnie podaje, że zajmuje się tylko
zbieraniem wiadomości dla prasy, w rzeczywistości jed-
nak ^{przez}przewodziła służbą szpiegowską na wielką skalę.

Pracsy redaktorzy Gustav Werner i Rudolf Keller
stojący na usługach niemieckiej służby wywiadowczej
szpiegowskiej, mieli się bardzo przy tej agitacji
skompromitować. Niemieckie dziennikarskie towarzystwo
akcyjne otrzymuje na ^{propagandy}cele ~~z~~ odpowiedniego funduszu
bloku wielkoniemieckiego znaczne zasiłki, bo dochodzą-
ce nawet do 5 milj. kor.

Wiadomą jest Czechom o istnieniu tajnych org-
ganizacji niemieckich w okolicy Reichenbergu. „Prawo
Lidu” jest bardzo dobrze o tem poinformowane.

Ważną rolę przy niemieckiej propagandzie ma

na odgrywać „Bohemia”.

Radca komercyjny Feliks Lerchner, prezes stowarzyszenia „Schlaraffia” ma także być na usługach niemieckiej służby wywiadowczej.

Niemiecki związek gimnastyczny w Pradze przy ul. Marji otrzymuje również pieniądze na cele agitacyjne.